

בפני כב' השופט י. עדיאל

בעניין:

מדינת ישראל

ע"י ב"כ היועץ המשפטי לממשלה
מרשות ההגבלים העסקיים

המאשימה

- נ ג ד -

1. חברת טגר בע"מ
2. אהוד בן מנחם ארזי
שניהם ע"י ב"כ עוה"ד אלי זוהר ואח'

3. חברת אס.אר.אס. הנדסה וסוכנויות בע"מ
4. אלי בן יהודה שיפמן
שניהם ע"י ב"כ עוה"ד ראובן רייף ואח'

5. בועז בן צבי אייל
ע"י ב"כ עוה"ד צחי יגור ואח'

6. חברת קמטק מערכות בע"מ
7. דוד בן אברהם מנשה
שניהם ע"י ב"כ עוה"ד עמית פינס ואח'

הנאשמים

החלטה

גילוי מסמכים

1. הנאשמים מבקשים ליתן צו המורה למאשימה ו/או למשרד הביטחון, לגלות להם ו/או לבאי כוחם את כלל החומר מצוי בידי משרד הביטחון העוסק במכירת עודפי ציוד צבאי על ידי משרד הביטחון בשנים 1990-1997, ובכלל זה כל המסמכים הנוגעים לעסקות הנזכרות בכתב האישום. לטענת הנאשמים, יש להעמיד מסמכים אלה לעיונם כדי לאפשר להם הגנה הוגנת במשפט. לטענתם, הפיצול בין הרשות השלטונית המאשימה, לרשות השלטונית שבידה החומר הנוגע לעניין, אינו מצדיק מניעת העיון בחומר המבוקש, שהוא חיוני להגנתם בתיק זה.
2. לעניין זה מקובלת עלי טענת ב"כ המאשימה, לפיה החומר המבוקש איננו 'חומר חקירה' או 'החומר שנאסף או נרשם בידי הרשות החוקרת' כמשמעו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, (להלן: החוק). לאור כך אני דוחה בקשה זו.
3. בינתיים הגישו ב"כ הנאשמים בקשה נוספת "לריכוז וגילוי מסמכים". בבקשה זו מבקשים הנאשמים להורות למאשימה "לרכוז מחדש בידיה את כל התיקים, הממצאים והחקירות אשר היו בידיה בעניינו של תיק זה, ואשר הועברו על ידיה לגופים שונים, והכל כדי לאפשר לנאשמים עיון והעתקת חומר חקירה זה". לטענת ב"כ הנאשמים קיימת מחלוקת בין המאשימה לבין ב"כ הנאשמים האם ניתנה לב"כ הנאשמים האפשרות לעיין בכל חומר החקירה או רק בחלקו, כאשר טענת ב"כ הנאשמים היא ש"לפחות בחלק מהחומר שהיה בידי המאשימה לא נעשה עיון". הואיל ומדובר בחומר שלטענת ב"כ הנאשמים, נאסף על ידי המאשימה טרם הגשת כתב האישום והוצא ממנה אחר כך לגופים אחרים, אין לב"כ הנאשמים אפשרות לעיין בו ולהעתיקו אלא אם יוחזר החומר למאשימה, היינו, לרשות ההגבלים העסקיים.
4. באת כוח המאשימה מסכימה להציג בפני ב"כ הנאשמים את החומר שהיה בידי הרשות להגבלים עסקיים והועבר על ידיה לאחר מכן לגורמים אחרים – מצ"ח ופרקליטות חיל

האוור, אך היא טוענת שיעיל יותר יהא אם ב"כ הנאשמים יפנו ישירות לגורמים אלה כדי לעיין ולצלם חומר זה. בחומר המצוי בידי מצ"ח יכולים ב"כ הנאשמים, לטענת המאשימה, לעיין באופן מיידי. גם בחומר המצוי בפרקליטות חיל האוויר ניתן על פי הודעת המאשימה, לעיין באופן מיידי, אך הצילום של חומר זה יתאפשר רק לאחר בדיקה ואישור של גורמי ביטחון שדה, הליך שאינו מורכב ואינו אמור לארוך זמן רב.

5. חושש אני שהעברת הנטל של תאום וביצוע העיון והצילום של החומר האמור לגופים אחרים שאין להם נגיעה ישירה, גם לא מחויבות לגבי ההליך הנוכחי, עשויה לפתוח פתח למחלוקות ממחלוקות שונות בעתיד, ומה גם שחלק מהחומר עדיין אינו מוכן לצילום. חיזוק לחשש זה עולה מהמגעים שקוימו בנושא זה בין הצדדים ואחרים בעבר, כמו גם מקיומה של מחלוקת בין הצדדים לגבי השאלה האם התאפשר לב"כ הנאשמים לעיין בחומר זה, גם כאשר היה בידי המאשימה ובשליטתה.

6. לאור כך אני מורה למאשימה לרכז את החומר בידה תוך הסדרת העיון של ב"כ הנאשמים בחומר זה וזאת בתוך 30 יום מהיום.

טענת ההתיישנות של נאשם מ' 5

7. הנאשם מ' 5 טוען כי האישום הראשון נגדו התיישן, זאת לאור הוראת סעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי, הקובע תקופת התיישנות של חמש שנים לעוון, וכן לאור כך שההסדר נשוא האישום הראשון נוצר, לפי הנטען בכתב האישום, בחודש יוני 1990, בעוד שהוא עצמו פרש מעבודתו חברת SRS עוד בחודש אוקטובר 1991, ואילו הרשות להגבלים עסקיים החלה בחקירתו (שאז נעצר מרוץ ההתיישנות) רק ביום 22 באפריל 1998.

לטענת ב"כ הנאשם 5, ככל שמדובר בעבירה נמשכת, ביצועה של זו הסתיים ביום פרישתו מחברת SRS היינו באוקטובר 1991, שמאז, לכל המאוחר, יש למנות את מרוץ ההתיישנות. הנאשם 5 אמנם מודה כי הוא חזר לעבוד בחברה בשנת 1993, אך זאת נעשה, לטענתו, לתקופה קצרה ולמטרה מצומצמת, שאיננה קשורה לנושא האישום ואין בה כדי לדחות את תחילת מרוץ ההתיישנות.

8. בשלב זה אין לקבל את טענת ההתיישנות, זאת משני טעמים. ראשית, לטענת המאשימה הנאשם שימש כמנהל החברה עד לסוף שנת 1994, ובשלב זה לא ניתן להכריע במחלוקת עובדתית זו שבין הצדדים. שנית, גם אם פעילותו של הנאשם בתקופה שלאחר חזרתו לחברה לא היתה קשורה לעבירה נשוא האישום, אין בכך כדי לפטור אותו מאחריות על פי סעיף 48 לחוק ההגבלים העסקיים, אלא אם יוכיח כי "העבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט בכל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה". הנאשם כלל לא טען, וודאי שלא הוכיח כי הוא נופל בגדרו של החריג האמור.

טענת פגם או פסול בכתב האישום

9. טענה נוספת שמעלים ב"כ הנאשמים כטענה מקדמית על-פי סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי הינה, שכתב האישום פגום עקב ניסוחו הכללי ו"חובק העולם", שאינו עומד בדרישת סעיף 85(4) לחוק, הקובע כי כתב אישום יכול את "תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן, במידה ואפשר לבררם", ואינו מאפשר התייחסות עניינית והגנה ראויה לנאשמים. לפיכך, מבקשים ב"כ הנאשמים להורות למאשימה לתקן את כתב האישום, ולקבוע כי אם לא יתוקן כתב האישום בתוך פרק הזמן שייקבע על-ידי בית המשפט, יבוטלו האישומים והנאשמים יזוכו.

10. ב"כ המאשימה מעלה בהקשר זה שתי טענות עיקריות. לפי הטענה הראשונה, העובדות שהוספתן לכתב האישום מתבקשת על-ידי ב"כ הנאשמים אינן מהוות חלק מרכיבי העבירה בה הם מואשמים, ואינן מקימות את פלילות המעשים, זאת משום שהן מתייחסות לפרטי הביצוע של ההסדרים הכובלים, זאת שעה שהעבירה נשוא האישום קמה מעצם היותם של הנאשמים צד להסדר כובל, והיא אינה מחייבת, לשם השתכללותה, כי ההסדר הכובל גם יבוצע. לאור כך, טוענת באת כוח המאשימה, אין חובה על המאשימה לפרט עובדות אלה בכתב האישום. הטענה השנייה היא כי כתב האישום, כנוסחו הנוכחי על הפרטים שפורט בו, נוסח על יסוד הודאותיהם של הנאשמים אשר "נקטו בהודאותיהם לשון של הכללה וכך נקטו אף בכתובת ההסדרים הכובלים

ביניהם". לאור כך טוענת באת כוח המאשימה שאין בנוסח כתב האישום כדי להקים חשש לעיוות דין או כדי לקפח את הגנת הנאשמים.

עם זה, אציין כבר עתה כי לא ברור לי על יסוד תגובת המאשימה, האם טענתה היא כי הפרטים שהשלמתם נדרשת על יד ב"כ הנאשמים אינם ידועים למאשימה, בין בשל העדר פירוט בהודאותיהם של הנאשמים ובין בש סיבות אחרות. המאשימה לא התייחסה לעניין זה בתגובתה, ואילו בכתב האישום, שכפי שטוענים ב"כ הנאשמים, רק במקום אחד (סעיף 7 לאישום השני) ציינה המאשימה שמועדי ההסכמים הנזכרים באותו סעיף אינם ידועים לה. כן לא הוברר האם תבקש המאשימה להוכיח במהלך הצגת הראיות את פרטי הביצוע של ההסדרים הכובלים, חרף העובדה שאלה לא פורטו בכתב האישום.

בהמשך אתייחס לטענות ב"כ הנאשמים כסדרן.

האישום הראשון

11. לגבי אישום זה מבקשים הנאשמים לקבל פירוט לגבי הסעיפים הבאים:

סעיף 5

12. לאחר תיאור ההסדר (או ההסדרים) הכובל נשוא האישום בסעיפים הקודמים לאישום זה, בייחוד בסעיף 4 שבו, הוסיפה המאשימה וטענה בסעיף 5 לאישום כי: "ההסכם עמד בתוקפו עד לשנת 1997 והנאשמים פעלו על-פיו". סעיף בנוסח דומה מופיע בכל אחד המאישומים האחרים (סעיף 8 לאישום השני, סעיף 5 לאישום השלישי, סעיף 5 לאישום הרביעי, סעיף 5 לאישום השישי, סעיף 8 לאישום השביעי).

13. לטענת ב"כ הנאשמים, על המאשימה ליתן "פרטים מדויקים בדבר כל פעילות של הנאשמים כל-פי ההסכם/הסדר הרלבנטי, מועדה, מקום ביצועה ותיאור מפורט שלה". בהעדר פירוט כזה, לטענתם, הם אינם מסוגלים להגיב על האישום.

14. מקובלת עלי טענת המאשימה כי ביצוע ההסדר הכובל אינו נכלל על יסודות העבירה. זאת, משום שהעבירה הנקובה בסעיף 4 לחוק ההגבלים העסקיים, שבה הואשמו הנאשמים, קמה מעצם היותו של אדם צד להסדר כובל, בין אם בוצע ההסדר ובין אם לאו (ראה: ע"פ 7399/95 נחושטן תעשיות בע"מ נ' מ.י. פ"ד נב(2) 105).

15. ב"כ המאשימה אמנם לא הסבירה בטיעונה מדוע נכללו עובדות אלה, שלגישתה אינן מהוות מרכיב ממרכיבי העבירה, בכתב האישום. עם זה, דומה שגם אם אין מדובר בעובדות המהוות יסוד מיסודות העבירה, עדיין יכול שתהא נודעת להן נפקות, ולו כראיה לעצם היותם של הנאשמים צד להסדר הכובל. ראיה כזאת מותר למאשימה לכלול בכתב האישום. כך נקבע לעניין זה בספרו של י. קדמי: "עם זאת, אין מניעה להציג עובדות המהוות "ראיות נסיבתיות", לאמור, עובדות שמכוחן יתבקש בית-המשפט לקבוע את קיומן של העובדות המהוות את העבירה". (על סדר הדין בפלילים, חלק שני, עמ' 581).

16. ואולם, תהא מטרת האזכור של ביצוע ההסדרים הכובלים בכתב האישום אשר תהא, אין מקובלת עלי, טענת המאשימה, לפיה הואיל ומדובר בעובדות שאינן מהוות חלק מיסודות העבירה, אין חלה עליה, בעקרון, החובה לפרט את הטיעון. בשלב הנוכחי לא ידוע מה המטען הראייתי העומד המאחורי המשפט "והנאשמים פעלו על פיו". אולם, בעקרון, אין זה סביר שמילים בודדות אל תפתחנה את הפתח בפני המאשימה להצגת ראיות, כמעט בלתי מוגבלת בהיקפה, לגבי ביצוע ההסדרים הכובלים, ביצוע שהתמשך, לפי הנטען, משך שנים ארוכות, בלא שהנאשמים יהיו מודעים לכך מראש. עם זה, ברור שרמת הפירוט הנדרש תושפע גם מכך שמדובר בעובדות שאינן מהוות חלק מיסודות העבירה, ונפקותן הנה ראייתית, בעיקרה.

לאור כך, היקף הפירוט העובדתי הנדרש ייגזר מהשאלה האם תקופת הגנתם של הנאשמים אם לא יינתן פירוט כזה.

17. החשש לקיפוח הנאשמים תלוי, בראש ובראשונה, בשאלה האם בדעת המאשימה להביא במהלך הדיון ראיות הנוגעות לפירוט קונקרטי של שיתוף הפעולה שנעשה בין הנאשמים.

בשלב זה ראיות התביעה אינן ידועות לי, אך לפי טיעונה של באת כוח המאשימה, ניתן להבין שלפחות בחלק מהמקרים המאשימה סומכת את ראיותיה על הודעות (או הודאות) שנמסרו על ידי הנאשמים, או מי מהם, בהן הם מודים בביצוע ההסכמים, שלטענת המאשימה הם בגדר הסדרים כובלים, זאת בלא להתייחס לפרטי הביצוע. הצגתן של הודעות כאלה כראיה, אינה מצריכה ואף איננה מאפשרת מתן פירוט של ביצוע ההסדרים, שכן פרטים אלה כלל לא נמסרו באותן הודעות. ייתכן שהמאשימה יכולה להביא ראיות אחרות המתייחסות לפרטי הביצוע של ההסדרים, למשל, על ידי הזמנת עדים ממשדד הביטחון שיעידו על כל פעולה ופעולה שנעשתה על ידי הנאשמים בתקופת ההסדר, שבה רואה המאשימה משום מימוש של ההסדר הכובל אולם, משמדובר בעובדות שאינן מהוות יסוד מיסודות העבירה, המאשימה איננה חייבת להוכיח את הביצוע של ההסדרים לפרטיהם, וודאי שאין לחייבה לכלול בכתב האישום פרטים על עובדות שאין בדעתה להוכיח. בנסיבות כאלה, אי מתן פירוט לעובדות שאותן אין בדעת המאשימה להוכיח, ממילא גם לא יקפח את הגנתם של הנאשמים.

18. מאידך, אם וכלל שבדעת המאשימה להציג ראיות קונקרטיות המוכיחות את ביצוע ההסדרים הכובלים, כי אז, מקובל עלי שעל המאשימה ליתן על כך פירוט, ולו בקווים כלליים. אין משמעות הדבר שעל המאשימה ליתן פירוט מלא של כל פרט ופרט הנוגע לביצוע ההסדרים, ודי בכך שתתייחס בהקשר זה לפרטים העיקריים הנוגעים לביצוע ההסדר. לדוגמא, ומבלי לנסות ולמצות נושא זה, אינני סבור שעל המאשימה לפרט בשלב זה את כל חלקי המטוסים שנרכשו על ידי הנאשמים במסגרת ביצוע ההסדרים הכובלים, לרבות מועדי הרכישה של כל חלק וחלק ומחירו וכיוצא באלה פרטים הנוגעים לכל פרט מפרטי שיתוף הפעולה. מאידך, אם בדעת המאשימה להגיש במהלך הדיון ראיות לגבי מכרזים קונקרטיים שאליהם ניגשו הנאשמים או מי מהם במסגרת ביצוע ההסדרים הכובלים הנטענים, כי אז על המאשימה לפרט מכרזים אלה במסגרת כתב האישום.

הואיל ואין מדובר בעובדות המהוות חלק מיסודות העבירה ורמת הפירוט שלהן תיגזר מאופי והיקף הראיות שיוצגו על ידי המאשימה בנושא זה במהלך המשפט, אין ביכולת לגדור בשלב זה את הקיף הפירוט העובדתי הנדרש. אולם הכלל צריך שיהא כי:

"החובה על התביעה הכללית לעשות בכל מקרה מאמץ כדי לסמן את הפרטים בכתב האישום בבהירות מכסימלית, כדי להקל, במידה הגדולה ביותר, על מלאכת הסנגוריה. אולם המונח "בהירות סבירה" הינו מונח גמיש ותלוי בנסיבות הקיימות בכל מקרה ומקרה". (ע"פ 195/57) היועץ המשפטי נ' גולשני, (פ"ד יב 255(1), 256).

האמור בסעיף זה יחול בהתאמה גם על כל אחד מסעיפי האישומים האחרים הנוגעים לפרטי הביצוע של ההסדרים הכובלים.

סעיף 2

19. בסעיף זה נטען כי: "טגר ו-SRS הסכימו ביניהן, באמצעות מנהליהן, ... לשתף פעולה בתחום חלקי חילוף למטוס ולמנוע מטוס המיראז'". **שיתוף הפעולה כלל יצירת מלאי משותף של חלקי החילוף, רכישה משותפת של חלקי החילוף, שיווק ומכירה משותפים וחלוקת הרווחים בין השותפות להסדר.** בנוסף, כלל ההסדר חלוקת שוק הנוגעת לשיווק חלקי החילוף, על פי מדינות היעד, בין החברות הנאשמות". (הפירוט המתבקש על ידי הנאשמים מתייחס לקטע המודגש).

20. ב"כ הנאשמים מבקשים (בסעיף 10 לבקשה) ליתן פירוט כדלקמן: "אילו רכישות משותפות נעשו, מקום ביצוע, מעודיהן, ופרטי הצידוד שנרכש; פרטי הפעילות של "שיווק ומכירה משותפים", מקום ביצועה ומועדיה, ומי הצדדים לה – מי שיווק, למי שיווק, מה שווק; איזו "חלוקת רווחים" נעשתה, מועדיה, פרטי העסקאות ופרטים בדבר החלפים לגביהם נטען כאמור". בקשה זו מתייחסת גם לגבי סעיפים בנוסח דומה או זהה המופיעים (כסעיף מ' 2) בכל אחד מהאישומים האחרים.

ב"כ המאשימה טוענת גם לגבי סעיף זה כי בביצוע ההסדר ולא בתוכנו.

21. המשפט הראשון בסעיף זה ("טגר ו – SRS הסכימו ביניהן, באמצעות מנהליהן, ... לשתף פעולה בתחום חלקי חילוף למטוס ולמנוע מטוס המיראז'") עניינו בתוכנו של ההסדר הכובל ולא בביצועו. חלקו השני של הסעיף הקובע כי "שיתוף הפעולה כלל יצירת מלאי משותף של חלקי החילוף...", יכול שיובן כמתייחס לתוכנו של ההסדר הכובל, היינו, מה כלל שיתוף הפעולה המוסכם עליו מדובר במשפט הראשון, אך ניתן להבינו כמתייחס לדרך הביצוע של ההסדר הכובל, היינו, מה נעשה בפועל במסגרת שיתוף הפעולה המוסכם.

22. ואולם, כפי שמציינת באת כוח המאשימה, בקשת הנאשמים אינה מתייחסת למתן פירוט לגבי ההסכמות שהתגבשו, היינו לגבי תוכנו של ההסדר הכובל, אלא לפרטי הביצוע של ההסדר. לאור כך, יחול על סעיף זה, כמו גם על הסעיפים האחרים שבכתב האישום אשר נוסחו במתכונתו כמפורט לעיל, האמור בסעיפים 16 ו- 17 להחלטה זו לעיל, והמאשימה תיתן לגביהם פירוט נוסף כמתחייב מהאמור לעיל.

סעיף 7

23. לגבי סעיף זה מבקשים ב"כ הנאשמים מתן פירוט לגבי סעיפי המשנה הבאים :

"הנאשמים הסכימו ביניהם כי רק SRS תרכוש ממשרד הביטחון במכירה פריטית את חלקי החילוף הצרפתיים, המיועדים למלאי המשותף...". (סעיף 7 (א)).

לגבי סעיף זה מבקשים ב"כ הנאשמים (סעיף 15 לבקשה) לפרט את מועדי ההסכמה המתוארת בסעיף זה, פרטי הרכישות לגביהן נעשתה ההסכמה, מועדי ביצוען ומקום ביצוען.

"עוד תאמו ביניהן החברות את המחיר אותו ידרשו במשא ומתן עם משרד הביטחון". (סעיף 7 (א)).

לגבי סעיף זה נדרש פירוט (סעיף 16 לבקשה) לגבי המקרים בהם נעשה תיאום כאמור, המועדים שבהם נעשה התיאום, פרטי הרכישות ופרטי הציוד שלגביו נעשה התיאום, המחירים שתואמו ואיזה משא ומתן נוהל.

"הנאשמים תאמו הגשת הצעות למכרזים, שפורסמו על-ידי משרד הביטחון. הנאשמים קבעו מי מבין החברות תגיש הצעה למכרז וכן תאמו את מחיר ההצעה שתוגש. בנוסף, חילקו ביניהן הנאשמות את סעיפי המכרז להם יציעו הצעות, במקרה בו שתיהן השתתפו במכרז". (סעיף 7 (ב)).

לגבי סעיף זה נדרש פירוט (סעיף 12 לבקשה) לגבי כל מכרז ומכרז שביחס אליו נעשה תיאום כנטען, פרטי התיאום המדויקים, מועד התיאום, המחיר שתואם, וכן פרטי התיאום הנטען לגבי המקרים שבהם נטען ששתי הנאשמות חלקו ביניהן את סעיפי המכרז להן יגישו הצעות.

24. גם לגבי דרישות אלה, טענתה העיקרית של המאשימה היא שמדובר בפרטים לעניין הביצוע. לטענתה, "הנאשמים הגיעו להסכמה עקרונית לגבי תיאום ביניהם במכרזים. כך למשל, לעניין חלקי החילוף למיראז' סיכמו הנאשמים, במסגרת ההסכם מחודש יוני 1990 (ראה סעיף 3 לאישום הראשון) כי השתתפותם של הנאשמים או מי מביניהם במכרז לרכישת חלקי חילוף למיראז' מותנית בהשגת הסכמה, מראש ובכתב, בין הצדדים בדבר ההשתתפות במכרז כאמור וכן הסכמה לתנאי ההצעה (לרבות סכומה) שתוגש למכרז. מי שיזכה במכרז יעביר את חלקי החילוף למיראז' למלאי המשותף. אנו רואים אם כן, כי בין הנאשמים הושגה הסכמה לתאם את המכרזים עניין חלקי חילוף למיראז', ולהכניס חלקי חילוף אלה למלאי המשותף. הסכמה זו היא המהווה את העבירה של "הסדר כובל". פירוט התיאום לגבי כל מכרז, מועדו, המחיר שתואם, מקום ביצועו וכו' אינו אלא ביצוע ההסכמה, ועל כן אין פרטים אלו מהווים עבירה".

25. לפי העולה מסעיף 3 לאישום הראשון, המאשימה אכן טוענת כי התיאום או ההסכמה העקרונית שנעשתה בין הנאשמים יש בה משום עשיית הסדר כובל, אך מכאן אין נובע כי

גם התיאומים הפרטניים שערכו בין הנאשמים בהתייחס למכרזים (או רכישות) ספציפיים אינם מהווים הסדרים כובלים.

26. כך טענה המאשימה בסעיף 7 לאישום הראשון: "בהתאם להסדר הכללי לשיתוף פעולה בין הנאשמים, המתואר לעיל, היו הנאשמים צדדים להסדרים כובלים נוספים כדלקמן:....". מכאן עולה שסעיף זה, על סעיפי המשנה שלו (סעיפים קטנים א' ו-ב'), נועד לתאר את ההסדרים הכובלים הנוספים שלהם היו הנאשמים צדדים. אין מדובר אפוא בפרטי הביצוע של ההסדר הכובל (העקרוני – הכללי), אלא בהסדרים שעל פי טענת המאשימה עצמה, כפי שהיא עולה מכתב האישום, מהווים כשלעצמם הסדרים כובלים. משמע, הסדר המסגרת לא היה ההסדר הכובל היחיד שנערך בין הצדדים, ומעבר לכך, בהסדר זה כשלעצמו לא היה די, ומימוש היה מותנה בעשיית הסדרים כובלים פרטניים, או הסדרים כובלים נוספים, כפי שכונו הסדרים אלה בסעיף 7 לאישום הראשון, שהם אשר גיבשו הסדר זה לכדי הסכמות ספציפיות בהתייחס לרכישות אלה או אחרות. כך, הטענה כי "הנאשמים תאמו הגשת הצעות למכרזים, שפורסמו על ידי משרד הביטחון" (סעיף 7(ב)), עניינה בתיאום שהוא, לפי הנטען בכתב האישום, בגדר הסדר כובל. כך גם הטענה כי הנאשמים קבעו מי מבין החברות תגיש הצעה למכרז, תאמו את מחירי ההצעה שתוגש וחילקו ביניהן את סעיפי המכרז להלן יציעו הצעות. עצם העובדה שמדובר בתיאומים שנערכו בצל הסדר "העל" העקרוני. ואשר נועדו לממש את ההסדר הכובל העקרוני, אין בה, על פי כתב האישום, כדי להוציא את אותם תאומים מגדרם של הסדרים כובלים. אילו היתה המאשימה מצמצמת את האישום להסדר הכובל העקרוני בלבד, ניתן היה אולי להתייחס להסדרים האחרים כאל פרטי הביצוע של ההסדר הכובל הכללי, אך משהואשמו הנאשמים גם בעריכתם של ההסדרים הכובלים הנוספים, אין המאשימה יכולה להימנע מלפרט הסדרים אלה על יסוד הטענה כי אין מדובר בהסדרים כובלים אלא בפרטי הביצוע של ההסדר הכובל הכללי.

27. יתר על כן, אפילו היה מדובר בפרטים הנוגעים לביצוע ההסדר הכללי בלבד, גם אז, כעולה מהאמור בסעיפים 16 ו-17 לעיל, משראתה המאשימה להתייחס בכתב האישום לביצוע ההסדר הכובל, גם אם זה איננו חלק ממרכיבי העבירה, גם אז היה עליה לפרט, לפחות בקווים כלליים, את פרטי הביצוע שבדעתה להוכיח. קל וחומר שחלה על המאשימה חובת פירוט כאשר אין מדובר אך הפרטי הביצוע, אלא בתוכנם של ההסדרים הכובלים עצמם.

28. עם זה, יש ממש בטענת המאשימה כי קיים קושי במתן הפרטים המתבקשים כאשר מדובר בעבירה או בעבירות מתמשכות שבוצעו על פני מספר שנים, והפכו, לפי הטענה, לדפוס התנהגות קבוע. אמנם גם במקרה כזה, שבו מדובר בהתנהגות נמשכת, אשר כל אחד ממרכיביה יכול שיהווה עבירה בפני עצמו, יש לנהוג לפי הכלל שעל התביעה לפרט את כתב האישום בבהירות מכסימלית. אולם, כפי שנקבע, "בבהירות סבירה" הנו מונח גמיש ותלוי בנסיבות הקיימות בכל מקרה ומקרה". (ע"פ 195/57, שם).

29. מבחינה זו יש להבחין בין ההסדר בנוגע לרכישה הפריטית ובין ההסדרים הכובלים בנוגע למכרזים. ההסדר הנוגע לרכישה הפריטית תואר בסעיף 7 (א) באופן משביע רצון, למעט מועדי ביצוע התיאום והמחירים שתואמו כנטען בסיפא לסעיף זה. אולם, גם כאן, אם מדובר בדפוס התנהגות קבוע שחזר על עצמו במספר רב של פעמים, למשל, לפני כל רכישה ורכישה כאשר המחירים שתואמו הם המחירים שהוצעו למשרד הביטחון על ידי SRS, אין צורך בפירוט כל תאריך וכל מחיר ודי בכך שהמאשימה תפרט עובדות אלה באופן כללי.

30. אשר למכרזים, לגבי אלה נטען בסעיף 7(ב) לכתב האישום כי הנאשמים תיאמו ההצעות למכרזים, בכלל זה, מי מבין החברות תגיש הצעה למכרז, או, אם יותר מנאשמת אחת תגיש הצעה, לאלו מסעיפי המכרז יוגשו הצעות עלי ידי כל אחת מהנאשמות ואלו מחירים יוצעו במכרזים. לגבי אלה, על המאשימה לפרט את ההסדרים הכובלים הספציפיים שנערכו לגבי כל מכרז ומכרז. אם תטען המאשימה שהפרטים האמורים אינם ידועים לה, טענה אשר כאמור לעיל, לא הועלתה על ידה בתשובתה, אחזור ואדון בשאלה האם כתב האישום יכול שיעמוד בצורתו זו. ואולם, אציין כבר עתה, כי אי ידיעת הפרטים אין בה בהכרח כדי לפטור את המאשימה מחובת הפירוט, ככל שמדובר בפירוט הנמצא בהישג ידה, למשל במסמכי משרד הביטחון.

31. "ההסדר האמור הורחב על-ידי הנאשמים, וכלל אף חלקי חילוף למטוסים צרפתיים אחרים (סופר פרלון, כפיר פוגה וציווד צרפתי אחר)" – סעיף 6 לאישום הראשון.

ב"כ הנאשמים מבקשים פירוט לגבי: המועדים בהם הורחב ההסדר, לגבי אלו פעולות הורחב, לאיזה מטוסים צרפתיים אחרים הורחב, ולאיזה ציווד צרפתי אחר הורחב ההסדר.

32. גם בסעיף זה אין מדובר בפרטי הביצוע של ההסדר אלא בהסדר הכובל עצמו, שכן מדובר על הרחבת ההסדר הכובל הקיים, הרחבה המהווה כשלעצמה הסדר כובל.

33. לאור כך, על המאשימה לפרט ראשית, מה הוא ההסדר שהורחב על פי הנטען בסעיף זה, וככל שהכוונה היא להסדר הנדון בסעיף 4 לאישום זה, (ולא, למשל, להסדר העקרוני אליו מתייחס סעיף 3 לאישום), על המאשימה להבהיר נושא זה במפורש.

לאור העובדה שהסעיף מפרט את סוגי המטוסים לגביהם הורחב ההסדר (סופר פרלון, כפיר ופוגה), אינני רואה צורך בפירוט נוסף לגבי סוגי המטוסים. עם זה, על המאשימה לתת פירוט לגבי "הציווד הצרפתי האחר" שבו מדובר, לפחות בקווים כלליים, שהרי המאשימה מבחינה בהקשר זה בין חלקי חילוף למטוסים לבין ציווד צרפתי אחר. כן יש לתת פירוט לגבי המועדים בהם הורחב ההסדר, ככל שאלה ידועים למאשימה. אשר לדרישת הנאשמים לפרט את הפעולות לגביהן נעשתה ההרחבה (סעיף 13.1 לבקשה), בהנחה שההסדר המורחב, הוא הסדר הנזכר בסעיף 4 לאישום, הרי שתוכנו של ההסדר פורט באותו סעיף, ועל כן אין נדרש פירוט נוסף.

סעיף 8

34. "הנאשמים רכשו חלקי חילוף נוספים למלאי המשותף הן ממשרד הביטחון והן מגורמים נוספים, ביניהם ישקר".

הנאשמים מבקשים לפרט, לאלו חלקי חילוף נוספים הכוונה, מתי נרכשו, ממי נרכשו ומיהם הגורמים הנוספים שמהם נרכשו.

35. מקובלת עלי טענת המאשימה כי מדובר בפרטי הביצוע של ההסדר הכובל, כפי שבא לידי ביטוי בהסכמה העקרונית על שיתוף הפעולה בין הנאשמים, ולא בתוכנו. גם הפירוט המתבקש על ידי ב"כ הנאשמים מתייחס לפרטי הביצוע של ההסדר.

לאור כך, יחול גם לגבי סעיף זה האמור בסעיפים 16 ו-17 לעיל.

אישום שני

סעיף 3

36. "... הסכימו ביניהן טגר וקמטק... לרכוש במשותף את חלקי החילוף ממשרד הביטחון. הרכישה בוצעה רשמית על-ידי טגר בלבד".

37. הנאשמים מבקשים לפרט את פרטי הרכישה, מועדה, מקום ביצועה וחלקי החילוף שנרכשו בה.

38. באת כוח המאשימה טוענת כי ההסכמה המתוארת בסעיף 3 לאישום זה מחודש מאי 1991 היא הסכמה עקרונית שאיננה מתייחסת לרכישה מסוימת, אך היא מומשה ברכישות ספציפיות, ואלה, לטענתה, הן חלק מפרטי הביצוע של ההסדר הכובל שאינו מצריך פירוט נוסף. עם זה, הסיפא לאותו סעיף ("הרכישה בוצעה על ידי טגר בלבד") מתייחסת לרכישה ספציפית. גם אם אניח, לאור הסברה של המאשימה, שההסכמה המתוארת ברישא לסעיף זה הנה הסכמה עקרונית שאיננה מתייחסת דווקא לרכישה המפורטת בסיפא של אותו סעיף (כפי שניתן היה להבין מלשון הסעיף), וכי הרכישה הנזכרת בסיפא לסעיף מהווה אך חלק מביצוע ההסדר, גם אז נדרש לגביה פירוט כמבואר בסעיפים 16 ו-17 לעיל.

אישום שלישי

סעיף 3 (השני)

39. "טגר וקמטק, באמצעות מנהליהן, החליטו לרכוש יחדיו את החלפים ממשרד הביטחון. הן תאמו ביניהן את הגשת ההצעה למכרז, קמטק זכתה במכרז וחתמה על חוזה עם משרד הביטחון".

40. הנאשמים כרכו (בסעיף 12 לבקשה) את הפרטים המתבקשים לגבי סעיף זה לאלה שהתבקשו על ידם לגבי סעיף 7(ב) לאישום הראשון. אולם בפועל, הפרטים שהתבקשו התייחסו, למעשה, לסעיף 7 (ב) לאישום הראשון. אשר לסעיף 3 לאישום השני, לאור העובדה שמדובר במכרז ספציפי מוגדר וידוע המפורט בסעיף 3 (הראשון) לאישום זה, אינני רואה צורך בפירוט נוסף.

סעיף 4

41. "בנוסף הסכימו קמטק וטגר כי הבעלות על החלפים תהיה משותפת, בחלקים שווים, לטגר, קמטק ואירוספורט, וכל פריט ממלאי החלפים יימכר עבור שלוש השותפות במשותף. תקבולי המכירה חולקו בין השותפות".

טענת ב"כ הנאשמים בסעיף 18 לבקשה (שנכרכה לטענתם לגבי סעיף 5 לאישום השביעי) נוגעת לחלוקת תקבולי המכירות בין הנאשמות.

42. באת כוח המאשימה טוענת בהקשר זה כי סעיף זה דן בהסכמה לשיתוף הפעולה בין הנאשמים ולא בביצועה של אותה הסכמה. בהמשך תגובתה מפרטת ב"כ המאשימה את המוסכם בין הצדדים לעניין זה: "...סוכם כי כל החלפים שיימכרו ע"י הנאשמים מתוך חבילת החלפים **יימכרו בעבורם של שלושת הצדדים** יחדיו. כל צד **יזוכה כלפי הצד השני בשיעור 1/3** (שליש) מכל תקבול שהתקבל על ידו בפועל בתקופת ההתחשבות **ויחוייב כלפי הצד השני בשיעור 1/3** (שליש) מכל הוצאה" (ההדגשות במקור)

הפירוט המופיע בתגובת המאשימה מתייחס למוסכם בין הצדדים, בעוד שהסיפא של הסעיף מתייחס לביצוע ההסדר ("תקבולי המכירות חולקו בין השותפות"). לאור. כך תוכל המאשימה לתקן את האישום תוך הבהרה כי עניינו של הסעיף בתיאור ההסכמה שהושגה בין הצדדים ולא בביצועה בפועל, שאז מקובל עלי הפירוט שניתן בתגובת המשיבה כפירוט מספק. ככל שניסוח הסעיף יישאר על כנו, יינתנו פרטים נוספים לגבי הביצוע כמתחייב מסעיפים 16 ו-17 לעיל.

אישום שביעי

סעיף 5

43. "הנאשמות תאמו ביניהן את המחיר שידרשו את הרווח שיופק וחילקו ביניהן את רווחי המכירה".

44. הנאשמים מבקשים פירוט לגבי התיאומים, מועדיהם, מקום ביצועם, פרטי הציוד שלגביו נעשה התיאום בכל מכירה, המחיר שתואם, רוכשי הציוד והרווח שתואם.

45. הקושי בניסוחו של סעיף זה נובע, (כמו גם בסעיפים אחרים, למשל, סעיף 4 לאישום השלישי לעיל) מכך שמשמשות בו בערבוביה עובדות הנוגעות למוסכם בין הצדדים ("הנאשמות תאמו ביניהם את המחיר שיידרשו ואת הריווח שיופק", יחד עם עובדות הנוגעות לביצוע ("וחילקו ביניהן את רווחי המכירה"). מכל מקום, אלה כאלה דורשים פירוט נוסף בהתאם לאמור לעיל.

החלק הכללי של כתב האישום

46. "המחסן שימש כ'סופרמרקט' של חלקי חילוף תעופתיים. הלקוחות, ביניהם הנאשמים, היו רוכשים דרכו פריטי ציוד שונים" (פיסקה שניה לפרק ה"רקע" של החלק הכללי).

47. ב"כ הנאשמים מבקשים פירוט כדלקמן: משמעות המונח "סופרמרקט", שיטת המכירה ומסירת הטובין באותו סופרמרקט, האם שלוש שיטות המכירה המנויות בעמוד 3 לכתב האישום (מכירה פריטית, מכירה מדורית ומכרז) היו נוהגות באותו סופרמרקט מה הם חלקי החילוף התעופתיים שלהם שימש המחסן כסופרמרקט ומי היו הלקוחות של אותו סופרמרקט.
48. מקובלת עלי טענת המאשימה לפיה אין צורך במתן פרטים נוספים לסעיף זה המהווה סעיף רקע, שאיננו נמנה על יסודות העבירות המיוחסות לנאשמים. הוא הדבר לגבי הפרטים הנוספים המבוקשים בסעיפים 20 ו-21 לבקשה.
49. לעניין הפירוט הנדרש בסעיף 22 לבקשה, מקובל עלי הפירוט שהומצא בתגובתה של המאשימה כפירוט מספק.
50. המאשימה תמציא פירוט נוסף כמתחייב מהחלטה זו בתוך 30 יום. מועדי ההוכחות הקבועים לחודש ינואר מבוטלים. במועד שנקבע ליום 26.1.2000 תקוים תזכורת לקביעת מועדי הוכחות חדשים.
51. על פי בקשת המאשימה ובהסכמת הנאשם מ' 5 אני מפריד את האישום נגד נאשם זה (מר בועז אייל) מכתב האישום המתייחס לשאר הנאשמים. הדיון בעניינו של נאשם 5 נקבע ליום 26.1.2000 שעה 8:30. על פי בקשת ב"כ הנאשם 5 ועוה"ד יגור שבית, אני משחרר את עורכי הדין דלעיל מייצוגו של נאשם זה.

ניתנה היום, כ"ה בטבת תש"ס, (3 בינואר 2000), בהעדר הצדדים.

המזכירות תמציא העתק ההחלטה לב"כ הצדדים, ותשלח להם בפקס את העמוד האחרון להחלטה זו.